EGY ÚJ TUDOMÁNYÁG BEVEZETÉSE

KUTATÁSI ÉS TEVÉKENYSÉGI TERV A CHARLES SIMONYI ÖSZTÖNDÍJ IDŐSZAKÁRA

(KÖNCZEI GYÖRGY)

ELŐZETES

Fogyatékosságtudománnyal (Disability Studies) mintegy 25 évvel ezelőtt kezdtem foglalkozni. Akkor még nem neveztem így, de akkor még a világ sem nevezte ekképpen. Azóta könyvtárnyi irodalma keletkezett (melyhez hozzávetőleg 180 tudományos publikációval járultam hozzá).

A Nemzetközi Fogyatékosságtudományi Társaságnak, a *Society for Disability Studies*-nak a meghatározása szerint a fogyatékosságtudományt az indítja, hogy a társadalom a politikáit és gyakorlatát megvizsgálja, annak érdekében, hogy jobban megértsük a fogyatékossággal kapcsolatos sokkal inkább társadalmi, mint fizikai tapasztalatokat. E tudományágat tehát végső soron azzal a céllal fejlesztették ki, hogy *a károsodás jelenségét kibogozza a mítoszok, az ideológiák és a stigma szociális interakciókra és a társadalompolitikára is ráboruló hálójából*. A diszciplína megkérdőjelezi tehát azt az eszmét, amely szerint a fogyatékossággal élő emberek gazdasági és társadalmi státusza és kijelölt szerepei állapotuk elkerülhetetlen következményei lennének. (Ez, az 1998-as definíció is világosan mutatja már azt a motívumot és kezdeményezést, amelyet számos kutató, a Disability Studies képviselői és szervezeti szinten különösképpen a DPI, a Disabled People's International, a fizikai fogyatékossággal élő vagy mozgássérült személyeket tömörítő nemzetközi szervezet indított a WHO, az ENSZ egészségügyi világszervezete ellen, annak érdekében, hogy a régi típusú fogyatékosságdefiníciót váltsák le. Ez a leváltás végül az ezredfordulón be is következett.)

Az elmúlt 3-4 esztendő során az ELTE Bárczi Gusztáv Főiskolai Karán, Kollégáimmal arra törekedtünk, hogy a korábbiakhoz képest világosabban fogalmazzuk meg a jelen évtized hazai fogyatékosságtudományi misszióját. Ennek tengelypontjában a fogyatékosságtudomány eddigi eredményeinek fejlesztése mellett a világszerte létrehozott új ismeretek, elért tudományos és szakmai eredmények hazai és régióbeli disszeminációja áll. Ezt célozta a közelmúlt években kifejtett munkásságom, és ezt célozzák az alábbiakban bemutatásra kerülő, a *Charles Simonyi Ösztöndíj* időszakában megvalósítandó – az alábbiakban sorszámozással rendezett – tervek is.

1. A Fogyatékosságtörténeti Vándorkiállítás – Magyarországon

A Fogyatékosságtörténeti Vándorkiállítást, annak magyar nyelvű változatában, néhány hazai nagyvárosban bemutatjuk még. Ezzel a széles publikum fogyatékosságüggyel és a fogyatékossággal élő személyekkel kapcsolatos hazai, ún. *érzékenyítését* (awareness raising) támogatjuk. Weboldalának fejlesztését folyamatosan végzem.

1. ábra: A Fogyatékosságtörténeti Vándorkiállítás – magyar nyelvű internetes oldala

2. A Fogyatékosságtörténeti Vándorkiállítás – külföldön

Elkészítjük a Fogyatékosságtörténeti Vándorkiállítás (DHTE: Disability History Touring Exhibit) teljes angol nyelvű változatát is, és bizonyosan bemutatjuk az Európa Tanács Palotájában, Strasbourgban).

2. ábra: A színhely 2008. október 29. és 2008. november 7. között

3. ábra: A Fogyatékosságtörténeti Vándorkiállítás – angol nyelvű internetes oldala
*(*folyamatosan fejlesztem)

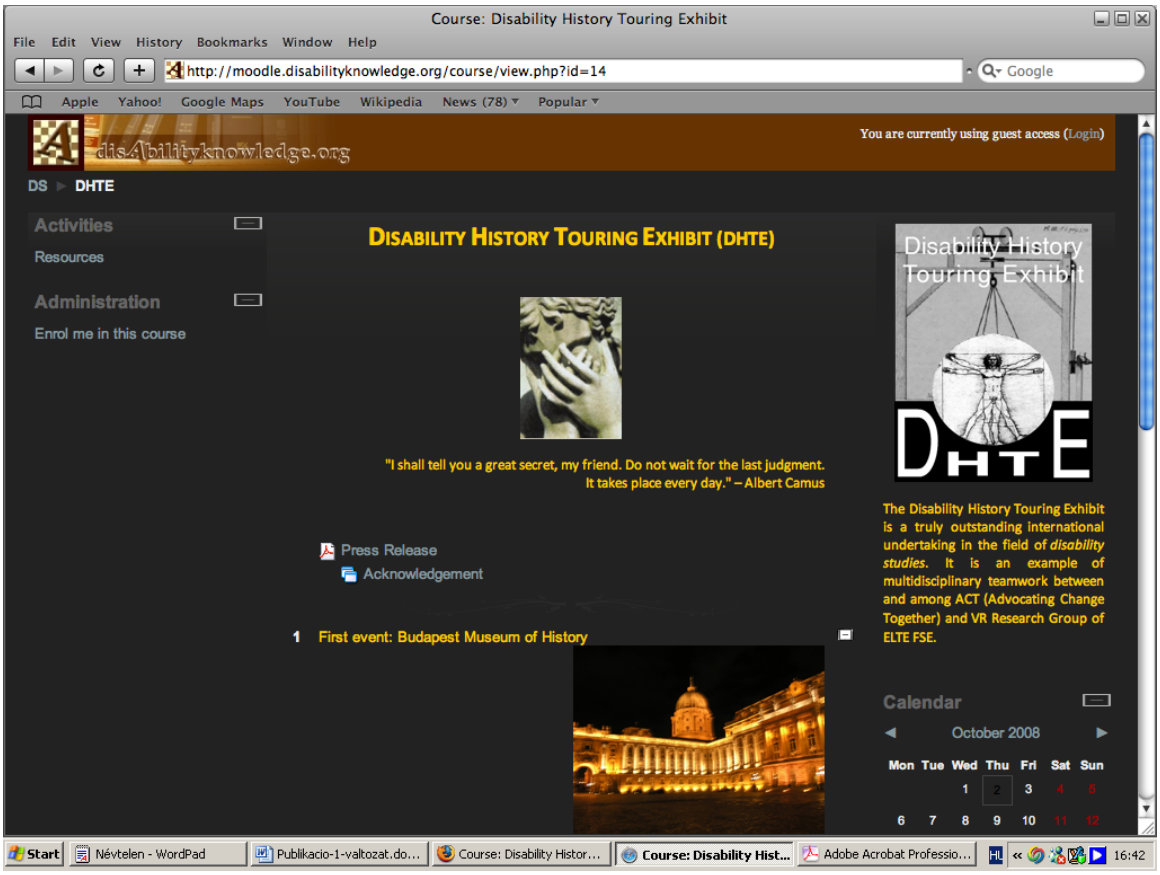

4. ábra: A Fogyatékosságtörténeti Vándorkiállítás egyik angol nyelvű tablója

5. ábra: A Vándorkiállítás vezérplakátja (az első színhely adataival)

FOGYATÉKOSSÁGTÖRTÉNETI VÁNDORKIÁLLÍTÁS

A világon először látható – átfogó kiállítás keretében – a fogyatékosságtörténet széleskörű számbavétele. A kiállítás – a fogyatékosságtudomány egyik, nemzetközi perspektívában is valóban kiemelkedő, az ENCYCLOPEDIA OF DISABILITY-vel és néhány más, nagy volumenű alkotásaival egy lapon említhető vállalkozása, az ACT (Advocating Change Together) és az ELTE GYFK (Bárczi) Foglalkozási Rehabilitációs Kutatócsoportja együttműködésének eredménye – 27 nagyméretű tablón tekinthető át. A Kiállítást kiegészítő, a háttérben folyamatosan futó, nem egészen 30 perces „akciófilm", Cheryl Marie Wade fogyatékosjogi aktivista nagy erejű alkotása, mely kifejezetten a fogyatékossággal élő emberek öntudatra ébresztésének, felrázásának, hatalommal való felruházásának szándékával készült. A helyszínen az értelmileg akadályozott emberek számára KÖNNYEN ÉRTHETŐ nyelven papírra nyomtatva, vak emberek számára a látvány felolvasásával (Mp3 lejátszóról) is hozzáférhetőek a szövegek. A Fogyatékosságtörténeti Vándorkiállítás a megyeszékhelyek döntő többségét végigjárva, vándorkiállítássá válik a 2008. év folyamán.

2007. december 4. - 2008. január 28.

Budapesti Történeti Múzeum, 1014 Budapest,
Szt. György tér 2. Budavári Palota „E" épület, Barokk csarnok

A KIÁLLÍTÁS FŐ TÁMOGATÓI

Szociális és Munkaügyi Minisztérium • Budapesti Történeti Múzeum • Szerencsejáték Zrt.
SONY Professional Salutions Europe

A KIÁLLÍTÁS KIVITELEZŐJE: ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskolai Kar

3. Társadalom és Fogyatékosság: új szakmai-tudományos folyóirat indítása

Kollégáimmal karöltve új folyóiratot indítunk (periodikát), *Társadalom és Fogyatékosság* címmel. Célunk a Magyarországon és külföldön megszerzett értékes releváns tudás és értékek a széles körű, szakmailag korrekt disszeminációjának támogatása.

6. ábra: A periodika bemutatása

TÁRSADALOM ÉS FOGYATÉKOSSÁG

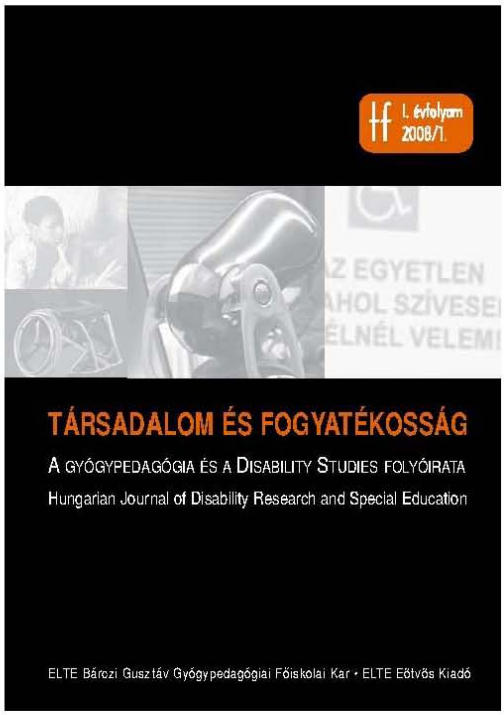

A periodika 2008-ban került megalapításra, a fogyatékosságtudomány nemzetközi akadémiai folyóirataként.

Új kutatási eredményeket bemutató cikkek mellett esszéket, kiemelkedő fogyatékosságtudományi, fogyatékosságtörténeti dokumentumokat és társfolyóiratokat, köteteket, filmeket, szakmai konferenciákat bemutató, elemző szemlecikkeket közöl. Emellett szakmai vitafórumul is szolgál innovatív fogyatékosságügyi témakörök (a gyógypedagógia klasszikus tárgykörein, a diagnosztikán és a terápián túl, a fogyatékosságtörténet, a fogyatékosság politológiai, pszichológiai, szociológiai aspektusai, a társadalmi integráció vs. kirekesztés, a kommunikációtudományi megközelítés, a jogtudományi látásmód, a foglalkoztatás, vagy akár a halmozódó társadalmi hátrányok új kutatási eredményei stb.) számára.

Az új orgánum szükségességét a magyar nyelvű, vonatkozó szakmai-tudományos fórumok immár kínzó hiánya mellett a mostanra már kifejlődöttnek mondható, de napról-napra új megközelítésekkel, eredményekkel jelentkező, és a mindennapi életre is szignifikáns hatással lévő fiatal tudományág látásmódjának frissessége, az elmúlt időszakban sorra-rendre jelentkező új tudományos világszemléleteket reprezentáló paradigmái, illetve multidiszciplinaritása és igen változatos módszertani megoldásai is indokolják. A közelmúlt paradigmaértékű újításai között az emberkép átrendeződését; a szociális modell térnyerését és ennek tudatosítását; a támogatott döntéshozatal radikálisan új szemléletét; a feminista fogyatékosságtudományi diskurzust etc. egyaránt megtaláljuk.

Periodikánk meghívja a legkülönfélébb társadalomtudományok és társtudományok művelőit, hogy járuljanak hozzá saját felkészültségüknek a területbe történő beépítéséhez, s osszák meg az érintettekkel és kutató-társaikkal tudásukat a modern emberi lét e kulcsfontosságú tapasztalatával, a fogyatékosság jelenségével kapcsolatosan.

A TÁRSADALOM ÉS FOGYATÉKOSSÁG kizárólag anonim módon lektorált cikkeket, dokumentumokat közlő, számonként 100 oldal terjedelmű negyedéves szakmai-tudományos periodika. Cikkeit első közlésben közli. Magyar nyelven megjelent, kutatási eredményeket bemutató cikkeinek más, idegen nyelven történő későbbi publikálásához (az első publikálás helyének jelzésével) hozzájárul. Elsődleges nyelve a magyar, de egyes cikkeit (különösen a Kutatás, Dokumentumok rovatokban) alkalmanként angol vagy német nyelven is elfogadja, közli.

A periodika első száma 2008. novemberében az ELTE GYFK, az Eötvös Kiadó, és reményeink szerint esetleg egy, a nonprofit-szervezetek pályázatai számára nyitva álló forrásokat is elérni tudó Alapítvány közös kiadásában látja majd meg a napvilágot.

Vezető szerkesztői Mesterházi Zsuzsa és Könczei György

4. Új magyar nyelvű fogyatékosságtudományi könyvsorozat

A folyóirat kiskönyvtáraként, az új tudományág bevezetésének részeként a külföldi eredmények hazai bemutatása érdekében új könyvsorozatot szerkesztek, melyből az ösztöndíjas időszak alatt néhány kötet meg is jelenik majd.

A sorozatterv az alábbi:

	Méret/terjedelem B/5, 216 oldal	példányszám 1000	ár 683	össz. 683,000
Susan Wendell: The Rejected Body				
Steve Leach: SE Workbook	A/4, 226 oldal	300	2515	754,500
Rosemarie Garland Thomson: Extraordinary Bodies	B/5, 226 oldal	500	988	494,000
Suzanne E. Evans: Forgotten Crimes: The Holocaust and People with Disabilities	B/5, 218 oldal		665	
				665,000
		1000 Összesen:		2,596,500
		ÁFA 5%:		129,825
		Mindösszesen:		2,726,325

Paraméterek mindenhol:

belív: fekete/fehér 80g offszet borító: 4+0 szín, műnyomó karton, matt fólia kötés: ragasztott

5. Új nemzetközi kutatás, kutatócsoporthoz csatlakozás

Az *Academic Network of European Disability Experts* (ANED) nemzetközi kutatócsoport keretében több részterület kutatásának elvégzése.
Ebből néhány már megvalósult (ld. az erre a célra az EU által website publikációs felületét alább), a többi az ösztöndíjas időszak során bekövetkezik, lezajlik.

7. ábra: A nemzetközi kutatási weboldal képe

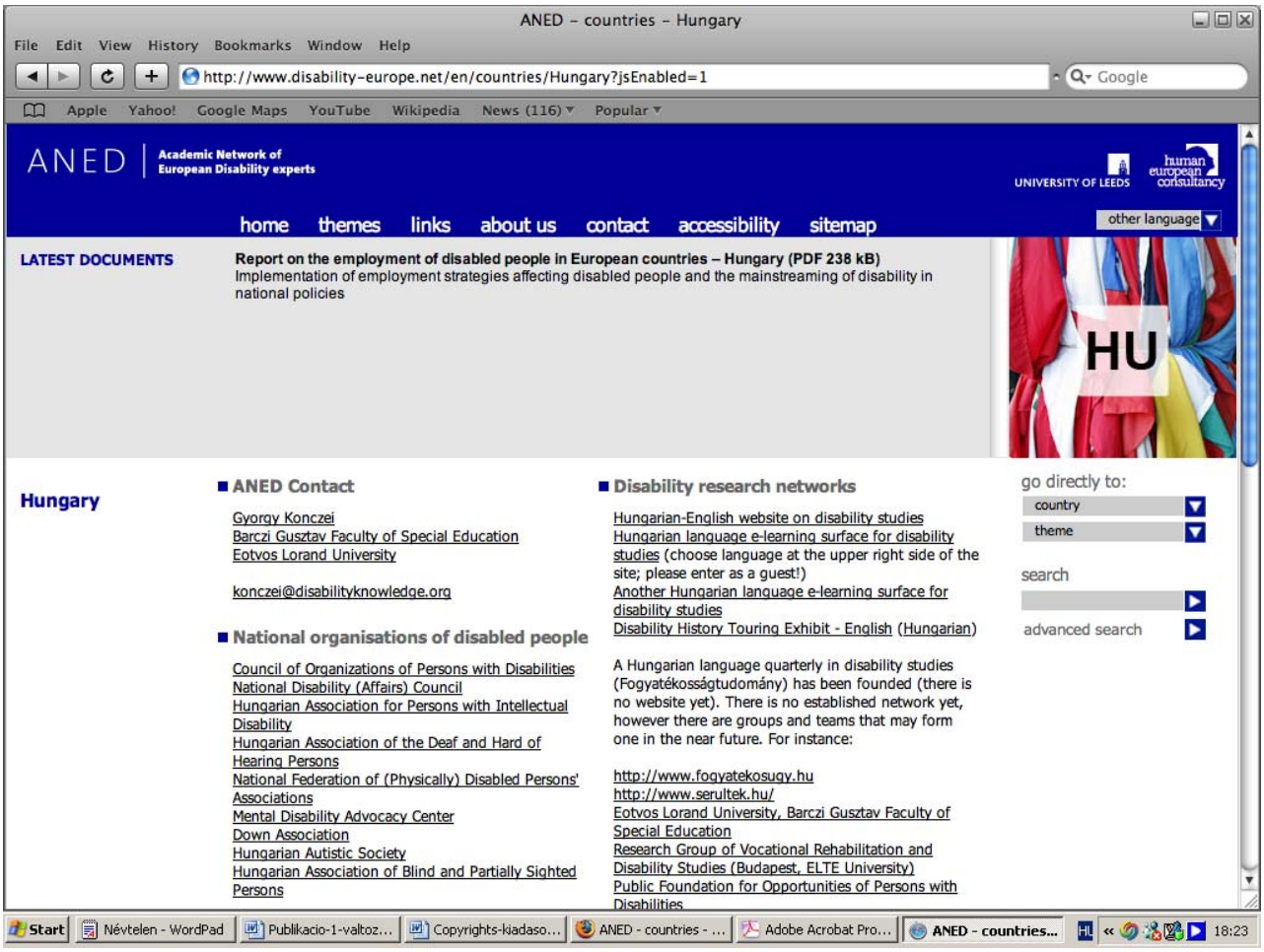

9. ábra: Az első kutatási eredmények a nemzetközi kutatási weboldalon

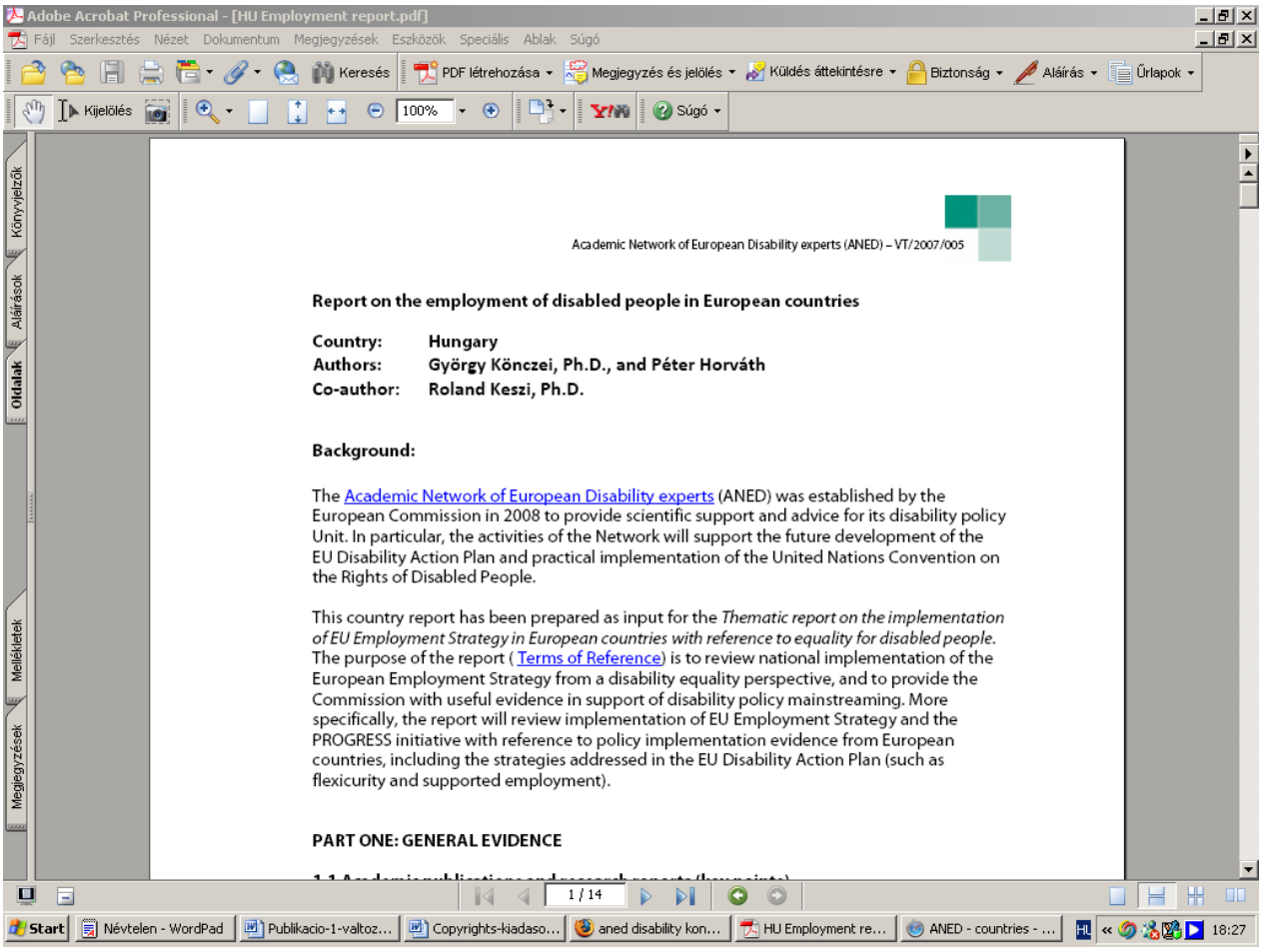

6. Új, hazai kutatás indítása, esetleg lezárása

A tervek szerint vezetek és le is zárok egy új kutatást, amelyben – a tavalyi évben lerakott alapokon – a világszerte valószínűleg a legégetőbb fogyatékosságtudományi témát, *a támogatott döntéshozatalt*, ill. annak hazai beágyazásának lehetőségeit tárjuk fel.

7. Új, hazai online könyvsorozat szerkesztése

10 kötetes online sorozatot szerkesztek, amellyel a fogyatékosságtudománynak a 2000. év óta Magyarországon elkészült eredményeit tesszük mindenki (minden internet-használó) számára ingyenesen hozzáférhetővé.

10. ábra: Az online könyvsorozat egyik elkészült kötetének címoldali képe

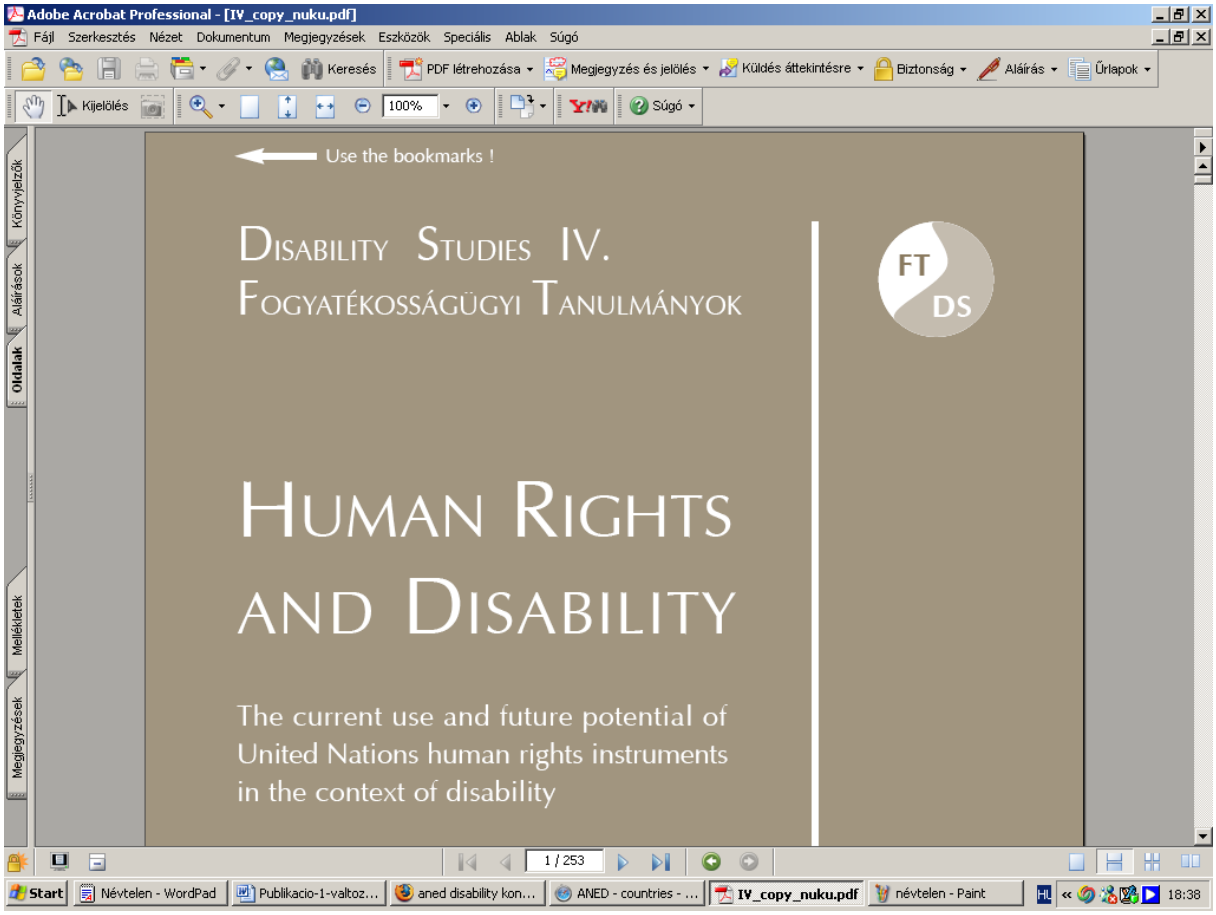

8. Két külföldi szakfolyóirat-publikációt benyújtása.

9. A magyar Fogyatékosságtudományi Társaság megalapítása
A szervezeti keret még tisztázandó.

10. Fogyatékosságtudományi Szabadegyetem.

Az elmúlt két esztendőben folyamatosan futott, nemzetközi hírű Fogyatékosságtudományi Szabadegyetem sorozat utolsó szemeszterének lebonyolítása

11. ábra: A Szabadegyetem weboldalának képe

Budapest, 2008. október 3.